

Msze okolicznościowe

Czasami w naszych kościołach są sprawowane Msze Święte nie z dnia bieżącego, ale uwzględniające różne potrzeby wiernych czy związane z różnymi tajemnicami Pańskimi. W tekstach mszalnych słyszymy o uwielbianiu tajemnicy Eucharystii, a przecież to nie uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa. Podobnie jest w wypadku Najświętszego Serca Pana Jezusa, którego tajemnicę rozważamy w każdy pierwszy piątek miesiąca, czy osoby Matki Bożej, którą szczególnie czcimy w okresie Adwentu i w soboty. Takie Msze, „sprawowane w różnych okolicznościach chrześcijańskiego życia, w potrzebach całego świata i Kościoła powszechnego albo lokalnego” (OWMR 368) nazywamy Mszami okolicznościowymi (*ad diversa*).

W *Mszale rzymskiej* Pawła VI po Soborze Watykańskim II spotykamy podział Mszy okolicznościowych na obrzędowe (w czasie celebracji sakramentów i sakramentaliów), w różnych potrzebach i w różnych okolicznościach (sprawowane w niektórych sytuacjach życia Kościoła powszechnego, jak i lokalnego, np. publiczne modlitwy błagalne) oraz wotywny, wspominające misteria Pańskie, ku czci Najświętszej Maryi Panny i świętych, np. o Trójcy Świętej, o Najświętszym Sercu Pana Jezusa, o Niepokalanym Poczęciu Najświętszej Maryi Panny itp. (por. OWMR 371). W *Mszale rzymskiej dla diecezji polskich* łącznie znajdują się 103 formularze takich Mszy.

Z tej grupy Mszy okolicznościowych w naszych kościołach najczęściej spotykamy się z Mszami wotywnymi. Nazwa ta pochodzi od łacińskiego słowa *votum*, które oznacza życzenie, prośbę, okazję, ślub. Początkowo, to jest już w II wieku, Msze na życzenie ludzi sprawowano tylko za zmarłych. W wiekach późniejszych zaczęto sprawować Msze z modlitwami o wyleczenie z choroby, szczęśliwą podróż, pomnożenie miłości i inne. W epoce karolińskiej (VIII-IX wiek) stworzono bardzo wiele Mszy wotywnych. Teksty modlitw komponował anglosas Alkuin, które później zamieścił wraz z większością wcześniejszych formularzy w słynnej *Liber sacramentorum*. Alkuin pragnął także podkreślić łaskę właściwą każdemu dniowi tygodnia, dlatego formularze na dane dni tygodnia miały różne charaktery. Jedne były radosne, inne zaś miały charakter pokutny. *Mszał trydencki* (1570) znacznie ograniczył ilość Mszy wotywnych. Dzisiaj pod pojęciem Mszy wotywnych rozumiemy te o misteriach Pańskich (ale nie o misteriach życia Pańskiego, które celebруемy w czasie roku liturgicznego). W *Mszale rzymskiej dla diecezji polskich* z 1986 roku znajdują się 23 formularze Mszy wotywnych.

Przy stosowaniu Mszy okolicznościowych należy pamiętać, że Kościół sprawuje przede wszystkim Misterium Paschalne Chrystusa, w którym zawierają się wszelkie potrzeby i intencje wiernych. Dlatego też sprawowanie Mszy okolicznościowych w różnych potrzebach jest także sprawowaniem *Mysterium Dei*, a nie jakichkolwiek wydarzeń czy sytuacji ludzkich. Jedynie przez artykulację danych prośb w modlitwach Kościół pragnie w sposób szczególnie korzystać ze zbawczego działania Chrystusa. Z tym także wiążą się pewne ograniczenia w częstotliwości sprawowania Mszy Świętych okolicznościowych. Przepisy Kościoła dokładnie mówią, kiedy takie Msze można sprawować, a kiedy jest to zabronione. Można je znaleźć przede wszystkim w *Ogólnym Wprowadzeniu do Mszału Rzymskiego*, gdzie czytamy: „Msze wotywny (i w różnych potrzebach) [...] można sprawować w dni powszednie w ciągu roku, choćby nawet przypadają wspomnienie dowolne. [...] W dni, w które przypada wspomnienie obowiązkowe albo dzień powszedni Adwentu aż do dnia 16 grudnia, Okresu Narodzenia Pańskiego od dnia 2 stycznia i Okresu Wielkanocnego po Oktawie Wielkanocy, Msze w różnych potrzebach i wotywny zasadniczo są zakazane” (OWMR 375-376). Takie

„wyselekcjonowanie” dni, kiedy można sprawować Msze Święte okolicznościowe, ma na celu ukazanie wielkości i niepowtarzalności dokonującej się Tajemnicy Bożej. Wszelkie sprawy, intencje, z którymi wierny przychodzi na Mszę, zostały zawarte w męce, śmierci i zmartwychwstaniu Chrystusa, a tym samym zostały już uświęcone i przemienione. Kościół zaś, wspominając w roku liturgicznym to zbawcze dzieło Chrystusa, równocześnie daje możliwość wiernym czerpania wszelkich łask z Misterium Zbawienia.

Warto także pamiętać, że Kościół uprzywilejował kilka z Mszy wotywnych, które są szczególnie bliskie polskiej tradycji liturgicznej oraz tradycyjnej pobożności wiernych. Takimi Mszami są przede wszystkim te sprawowane w pierwsze czwartki i pierwsze piątki miesiąca, kiedy to w sposób szczególny czcimy Chrystusa Wiecznego Kapłana i Jego Najświętsze Serce, a w pierwsze soboty miesiąca – Niepokalane Serce Najświętszej Maryi Panny, czy w okresie Adwentu sprawowanie Mszy Świętej roratniej.

Jakich czytań biblijnych należy używać w Mszach okolicznościowych? Odpowiadając na to pytanie, trzeba podkreślić, że przepisy liturgiczne nie definiują ostatecznie, jakich czytań należy użyć. Czy tych przewidzianych na dany dzień liturgiczny, czy też czytań do Mszy okolicznościowych zawartych w VII tomie *Lekcjonarza mszalnego*. Przy wyborze trzeba mieć na uwadze pewne okoliczności. Przede wszystkim należy pamiętać, żeby wybór Mszy okolicznościowej był uzasadniony potrzebą i dobrem zgromadzonych wiernych (por. OWMR 369, 374). Dlatego też kierując się tym dobrem, właśnie należy dobierać odpowiednie czytania. Jeśli kapłan z jakiejś przyczyny wybrał Mszę okolicznościową w dzień powszedni okresu zwykłego, a zgromadzeni wierni w dużej części przychodzą na Eucharystię każdego dnia, to dla nich pożyteczne będzie pozostanie przy czytaniach ciągłych (*lectio continua*). Przez codzienny udział w Eucharystii pragną oni poznać pełnię Misterium Paschalnego. Dlatego nie należy im przerywać ciągłości tekstów, które na każdy dzień Kościół przygotował, wybierając je spójnie i logicznie z obfitości skarbcza słowa Bożego. Ciągłość czytań jest wiodącą zasadą *Lekcjonarza*.

Podobnie w Adwencie, na tak zwanych Mszach roratnich należy pozostać przy czytaniach przeznaczonych na dany dzień liturgiczny. Wielu wiernych w tym czasie przychodzi codziennie do kościoła, dlatego pozwólmy im dogłębnie poznać tajemnicę przyjścia Chrystusa na ziemię.

Jednak kiedy Msze okolicznościowe są sprawowane w grupach specjalnych na rekolekcjach, dniach skupienia czy innych, wtedy czytania zazwyczaj są dobierane tematycznie, aby w pełni ukazać wspomnianą tajemnicę czy zanoszoną do Boga prośbę (por. OWMR 358), np. w Mszach o jedność chrześcijan czy o uproszenie miłości.

W Mszach wotywnych sprawowanych w pierwsze czwartki czy piątki miesiąca także należy kierować się pożytkiem i dobrem wiernych. Wiadomo, że w Polsce kult Serce Jezusowego czy Bożego Miłosierdzia jest bardzo rozwinięty, dlatego też większa niż zwykle grupa wiernych gromadzi się w kościele na Eucharystii. Trzeba się zastanowić, co będzie z większym pożytkiem dla tych konkretnych wiernych, czy kontynuowanie ciągłości czytań, czy też dobór czytań z Mszy okolicznościowej? Jednak nawet w takiej sytuacji pierwszeństwo mają teksty z dnia, gdyż Kościół pragnie ukazać wiernym całe zbawcze Misterium Chrystusa. Zaś sprawowana Msza Święta z formularza wotywnego jest wpleciona w to Misterium i w nim się dokonuje. Nie jest zaś nowym Misterium, które „zezwałoby” na przerwanie sprawowania jednego i niezmiennego Misterium Jezusa Chrystusa. Jednakże kiedy kapłan zdecyduje się na odczytanie perykop z Mszy okolicznościowej, należy pamiętać, że *Lekcjonarz mszalny* „oferuje” do wyboru wiele czytań we Mszach okolicznościowych (np. w Mszy o Najświętszym Sercu Pana Jezusa jest 15 czytań oraz 8 perykop Ewangelii). Dlatego należy korzystać z tego bogactwa i umiejętnie wybierać teksty. Nie należy iść po najmniejszej linii oporu i przedstawiać wiernym co miesiąc te same perykopy, gdyż sprawi to u nich znudzenie i brak zainteresowania.

Reasumując, pragnę jeszcze raz podkreślić podstawową zasadę, jaką należy się kierować przy wyborze Mszy okolicznościowych. Zawsze muszą one być skierowane na ukazywanie Misterium Paschalnego Chrystusa oraz muszą być z pożytkiem i dla dobra doczesnego, i wiecznego wiernych.

